

Kommunikationsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till militärfordonslag och till lag om ändring av vägtrafiklagen

Till försvarsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till militärfordonslag och till lag om ändring av vägtrafiklagen (RP 221/2022 rd): Ärendet har remitterats till kommunikationsutskottet för utlåtande till försvarsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Kosti Honkanen, försvarsministeriet
- specialsakkunnig Konsta Arvelin, kommunikationsministeriet
- specialsakkunnig Emma Särkkä, kommunikationsministeriet
- polisinspektör Kari Onninen, Polisstyrelsen
- militärjurist Elina Juutilainen, Huvudstaben
- avdelningsingenjör, ingenjörkapten Petri Uusitalo, Huvudstaben
- specialsakkunnig Juhani Puurunen, Transport- och kommunikationsverket
- Head of Product Design and Engineering Lauri Siukola, Patria Abp
- Vice President Jyri Ahonen, Oy Sisu Auto Ab.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) Kommunikationsutskottet anser det vara mycket bra och viktigt att det i fortsättningen föreskrivs om militärfordon på lagnivå och i speciallagstiftning, eftersom de tekniska lösningarna för militärfordon i många avseenden avviker från civilfordon. Utskottet välkomnar också propositionens mål att förtydliga regleringen av militärfordon och andra fordon som helhet.

Utlåtande KoUU 38/2022 rd

Ledning av kortege, väjningsplikt och rätt att avvika från trafikreglerna

(2) Kommunikationsutskottet vill fästa försvarsutskottets uppmärksamhet vid förslagen till ändring av 10 § 1 mom. i lagförslag 2. Utskottet anser att det inte är nödvändigt att till momentet foga ett sådant separat omnämnande av Försvarsmaktens utryckningsfordon som föreslås i propositionen, eftersom bestämmelserna om användning av utryckningsfordon i vägtrafik i vägtrafiklagen enligt 12 § i lagförslag 1 ska tillämpas på användningen av Försvarsmaktens utryckningsfordon på väg. Ändringen i 1 mom. kan formuleras t.ex. på följande sätt:

En vägtrafikan ska oberoende av de skyldigheter som anges med trafikantordningar lämna fri passage åt utryckningsfordon som avger alarm- och ljussignaler eller en kortege som leds av ett polisfordon, ett fordon inom Försvarsmakten eller ett fordon inom Gränsbevakningsväsendet och som avger nämnda signaler. Den som ska lämna fri passage ska vid behov köra till sidan eller stanna.

(3) I det ovannämnda 1 mom. föreslås bestämmelser också om skyldigheten för andra som rör sig på väg att väja för en kortege som leds av Försvarsmaktens fordon. Utskottet föreslår att försvarsutskottet i sitt betänkande betonar behovet av synlighet för ett fordon som leder en kortege och själva kortegen: genom ljus, ljudsignaler och på annat sätt, exempelvis genom fordonets utseende. Med tanke på andra som rör sig på väg och fullgörandet av väjningsplikten samt framför allt med tanke på trafiksäkerheten är det viktigt att andra som rör sig på väg utan problem kan känna igen ett fordon som leder en kortege. Dessutom är det nödvändigt att betona vikten av samarbete mellan polisen och Försvarsmakten för att trafiksäkerheten ska kunna tryggas.

(4) I 184 § 1 mom. 4 punkten i den gällande vägtrafiklagen föreskrivs det om vägtrafikantens möjlighet att avvika från bestämmelserna i vägtrafiklagen som förare av ett fordon som hör till en kortege som leds av ett fordon som tillhör polisen eller Gränsbevakningsväsendet. Föraren av fordonet ska då iaktta särskild försiktighet. I 184 § 1 mom. 4 punkten i lagförslag 2 föreslås det att det ska vara möjligt att avvika från trafikreglerna, trafikantordningarna och bestämmelserna om användning av fordon också som förare av ett fordon i en kortege som leds av Försvarsmaktens fordon. Enligt utredning till utskottet beror behovet av reglering bland annat på att polisen lider brist på resurser och därigenom har begränsade möjligheter att ha hand om ledning av korteger i anslutning till Försvarsmaktens personskyddsuppdrag.

(5) Enligt utredning till utskottet gäller 184 § 1 mom. 4 punkten i propositionen i fråga om Försvarsmakten uteslutande Försvarsmaktens korteger som utför en personskyddsuppgift. Enligt erhållen utredning är avsikten inte att bestämmelsen ska tillämpas exempelvis på militärparader eller andra motsvarande korteger. Kommunikationsutskottet fäster försvarsutskottets uppmärksamhet vid att denna avgränsning dock inte framgår av paragrafens text eller propositionsmotiven. Utskottet föreslår därför att försvarsutskottet kompletterar 1 mom. 4 punkten med den avgränsning gällande personskyddsuppgifter som regleringen avser. Ändringen mom. kan formuleras exempelvis på följande sätt:

4) som förare av ett fordon som hör till en kortege som leds av ett fordon som tillhör polisen eller Gränsbevakningsväsendet eller ett fordon inom Försvarsmakten som används i personskyddsuppdrag,

Utlåtande KoUU 38/2022 rd

(6) Kommunikationsutskottet noterar att det inte uttryckligen föreskrivs om utbildningskrav eller andra motsvarande krav för förare av fordon som leder en kortege. Utbildningskraven och övriga förutsättningar är således för närvarande beroende av myndigheternas självreglering. Utskottet uttrycker sitt gillande över att de säkerhetsmän som utför försvarsmaktens personskyddsuppgifter enligt uppgift redan nu deltar i den utbildning i hantering av fordon som ordnas av Polisyrkeshögskolan, och för säkerhetsmännen ordnas också utbildning i hantering av fordon vid Polisyrkeshögskolan. Dessutom går säkerhetsmännen också Försvarsmaktens utbildning i hantering av utryckningsfordon. Utskottet konstaterar att det utöver utbildningen också är viktigt att upprätthålla denna kompetens i fortsättningen.

Fordonsinspektörens rätt att reglera trafiken

(7) Under sakkunnigutfrågningen föreslogs det att en fordonsinspektör som utför tillsynskontroller enligt militärfordonslagen i 65 § i vägtrafiklagen (729/2018) ska ges rätt att reglera trafiken för att han eller hon ska kunna stoppa Försvarsmaktens fordon bland den övriga trafiken på ett mer trafiksäkert och arbetssäkert sätt. Paragrafen ingår inte i den aktuella propositionen.

(8) Det föredragande ministeriet understödde förslaget och framförde samtidigt att tillsynskontroller i regel ska utföras i omedelbar närhet av områden som Försvarsmakten besitter i syfte att undvika livligt trafikerade vägar. Enligt uppgift kontaktas den lokala polisens fältchef om tillsynskontroller som ska utföras på allmän väg och vid behov avtalas arrangemangen i samarbete med polisen.

(9) Kommunikationsministeriet, som ansvarar för vägtrafiklagen, ansåg däremot att förslaget inte behövs. Kommunikationsministeriet framförde i sitt utlåtande att de tekniska vägkontroller som avses i fordonslagen (82/2021) kan utföras av polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet. Dessa aktörer har i egenskap av trafikövervakare möjlighet att avvika från bestämmelserna i vägtrafiklagen med stöd av 184 § i vägtrafiklagen. I den tekniska vägkontrollen kan också delta en sakkunnig vid ett besiktningsställe som bistår myndigheten och Transport- och kommunikationsverket, men i fordonslagen eller vägtrafiklagen finns inga bestämmelser om dessa aktörers befogenheter att agera på väg. Kommunikationsministeriet framförde vid hörandet som sin ståndpunkt att en fordonsbesiktningsman inte behöver ställning som person som reglerar trafiken i sitt uppdrag och att 65 § i vägtrafiklagen således inte behöver ändras. Vid behov kan polisen eller Transport- och kommunikationsverket förordna en fordonsinspektör till person som reglerar trafiken exempelvis med stöd av 65 § 2 mom. 1, 2 och 5 punkten i vägtrafiklagen. Dessutom kan Försvarsmakten genom planering inverka på inspektionernas säkerhet så att de utförs på områden utanför körbanan, såsom parkeringsplatser vid landsvägar eller områden som reserverats för trafikövervakning.

Tillfällig användning av bepansrade fordon i trafik

(10) Kommunikationsutskottet fäster försvarsutskottets uppmärksamhet vid att de inhemska militärfordonstillverkarna har uttryckt oro över den föreslagna regleringens konsekvenser för deras produktutvecklings-, testnings- och exportverksamhet. Enligt det föredragande ministeriet bör den föreslagna militärfordonslagen inte ha några konsekvenser för sådana provnings- eller utvecklingsfunktioner för fordon som kan utföras exempelvis inom stängda testningsområden.

Utlåtande KoUU 38/2022 rd

Dessutom ska de förfaranden för typgodkännande och enskilt godkännande som anges i fordonslagen även i fortsättningen tillämpas på godkännande av fordon som omfattas av fordonslagens tillämpningsområde.

(11) Kommunikationsutskottet föreslår dock att försvarsutskottet utanför den nu aktuella propositionen ändrar 120 § i fordonslagen och dess rubrik för att trygga tillräckliga verksamhetsmöjligheter för den inhemska fordonsindustrin. Förslaget till ändring kan formuleras exempelvis på följande sätt:

120§. Tillfällig användning av bepansrade fordon i trafik. En sammanslutning som i Finland industriellt tillverkar bepansrade fordon kan av Transport- och kommunikationsverket på ansökan beviljas ett provnummerintyg vilket berättigar till att för syften enligt 116 § 4 mom. tillfälligt i trafik använda fordon som har konstruerats, byggts eller modifierats för användning av försvarsmakten. På provnummerintyg och provnummerskyltar tillämpas bestämmelserna i 116 § 3 och 5 mom.

(12) I och med ändringen kan provnummerintyg beviljas sammanslutningar som i Finland industriellt tillverkar sådana bepansrade fordon som har konstruerats, byggts eller modifierats för användning av försvarsmakten. Dessutom stryks kravet på att ett bepansrat fordon ska vara försett med hjul. Enligt erhållen utredning kan man genom ändringen säkerställa att aktörer som tillverkar fordon i Finland med stöd av lag kan använda olika bepansrade fordon som är avsedda för militärt bruk i vägtrafiken.

(13) Utskottet betonar dock att den egentliga mer omfattande testningen av fordon som tillverkas för försvarsmaktens bruk bör ske inom områden som är stängda eller isolerade för allmän trafik.

Samordning av lagarnas ikraftträdande

(14) Kommunikationsutskottet påpekar att ikraftträdandet av militärfordonslagen bör samordnas med proposition RP 291/2022 rd om ändring av fordonslagen, som är under behandling i kommunikationsutskottet. Enligt uppgift bör militärfordonslagen träda i kraft innan fordonslagen ändras.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunikationsutskottet föreslår

att försvarsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KoUU 38/2022 rd

Helsingfors 23.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Suna Kymäläinen sd
vice ordförande Ari Torniainen cent
medlem Heikki Autto saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Janne Heikkinen saml
medlem Petri Huru saf
medlem Juho Kautto vänst
medlem Jouni Kotiaho saf
medlem Joonas Könttä cent
medlem Mirka Soinikoski gröna
medlem Paula Werning sd
ersättare Tiina Elo gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Perttula.